

Актуальні
питання
слов'янського
мовознавства

Випуск XIX

Одеса-2024

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра слов'янського мовознавства

*Актуальні питання
слов'янського мовознавства*

Випуск XIX

Одеса
2024

ББК 81.41я43
УДК 808.1 (082)

У збірнику вміщені статті зі широкого кола лінгвістичних та методичних проблем славістики: з питань історії та теорії слов'янських мов, методики викладання дисциплін славістичного та лінгвістичного циклу.

Для викладачів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

Відповідальний редактор –

О.О. Ілясов

Редакційна колегія збірника:

доктор філологічних наук, професор *В.Б. Мусій*
кандидат філологічних наук, доцент *О.М. Новак*
кандидат філологічних наук, доцент *М.А. Сокаль*
кандидат філологічних наук, доцент *О.О. Кон*
кандидат педагогічних наук, доцент *А.О. Буднік*
кандидат філологічних наук, доцент *Н.І. Кердівар*
кандидат філологічних наук, викладач *В.В. Дашкова*
викладач *Н.К. Турбарова*
викладач *О.О. Ілясов*

Рецензенти:

Н.Г. Ареф'єва – доктор філологічних наук, професор, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Ю.А. Шпаляренко – кандидат педагогічних наук, старший викладач, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Друкується за ухвалою Вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», протокол № 7 від 26 грудня 2024 року

© Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2024

© Кафедра слов'янського мовознавства, 2024

© О.О. Ілясов, упорядник, 2024

<i>Топал Д.Ю. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)</i>	
Про засвоєння навички правильного письма здобувачами початкової освіти.....	91
<i>Мирзахмедова К.М. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)</i>	
Організація роботи над елементами лексики у початковій школі.....	95
<i>Атаман М.С., Кон О.О.</i>	
Особливості збагачення мовлення учнів початкових класів фразеологічними одиницями на основі міжпредметних зв'язків.....	98
<i>Гур'янова Д.С., Кон О.О.</i>	
Етимологічна робота на уроках української мови у початкових класах.....	106
<i>Салій Ю. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)</i>	
Особливості монологічного мовлення та завдання для його розвитку у здобувачів початкової освіти.....	113
<i>Саєнко О.Р., Кон О.О.</i>	
Формування мовленнєвої компетенції учнів початкових класів засобами лінгвістичної казки.....	119
<i>Закаляпіна С.С., Кон О.О.</i>	
Активізація словникового запасу молодших школярів під час роботи з текстами художніх творів.....	127
<i>Кон О.О.</i>	
Практичні аспекти вивчення латинської мови у закладах вищої освіти.....	135
<i>Сокаль М.А., Ілясов О.О.</i>	
Зайомство майбутніх перекладачів з невербальною складовою етикету.....	142
<i>Ілясов А.А., Кон О.О.</i>	
Ігри з лінгвістичним компонентом як засіб розвитку мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти на практичних заняттях з риторики.....	149
<i>Дашкова В.В.</i>	
Зоосемічні фразеологічні одиниці як аспект вивчення лексики української мови іноземними студентами.....	157
НАШІ АВТОРИ.....	166

Топал Д.Ю.

(науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)

ПРО ЗАСВОЄННЯ НАВИЧКИ ПРАВИЛЬНОГО ПИСЬМА ЗДОБУВАЧАМИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто особливості процесу оволодіння молодшими школярами орфографією як важливий елемент комунікативно-мовленнєвої підготовки учнів, описано умови вироблення у школярів міцних орфографічних навичок.

Ключові слова: початкова освіта, орфографічна грамотність, комунікативно-мовленнєва підготовка.

Орфографія має особливе практичне значення в житті кожної людини, тому майбутній вчитель має бути підготовленим до вирішення завдань, пов'язаних із дотримання орфографічних норм учнями.

Завдання навчання орфографії		
довести необхідність практичного оволодіння орфографією	ознайомити здобувачів освіти із системою загальноприйнятих способів передачі звукової мови на письмі	сформувати в учнів сталі орфографічні вміння та навички

(за [2]).

Оволодіння орфографією – важливий елемент комунікативно-мовленнєвої підготовки учнів. Підвищення рівня мовленнєвого розвитку особистості повинно супроводжуватись удосконаленням її орфографічної грамотності, оскільки сформованість орфографічних навичок – складова позитивного комунікативного іміджу людини.

Основою орфографічної грамотності є вміння співвідносити фонетичний і графічний образи слова, позначати звуки слова відповідними бук-

вами без їх пропусків, заміन, вставлянь і переставлянь. Учні початкових класів мають оволодіти цими уміннями і безпомилково писати слова за фонетичним принципом. Крім того, вони мають засвоїти і самостійно користуватись у процесі письма тими правилами правопису, алгоритм застосування яких є простим (1-2 кроки у міркуванні, наприклад, уживання знака м'якшення в кінці слова, прописної літери у власних назвах, написання не з дієсловом тощо) Також важливою частиною роботи з орфографії в початкових класах є засвоєння списку слів, вимову і написання яких школярі мають запам'ятати (див. [2; 3]).

Визначальним умінням, яке має бути сформоване на початковому етапі навчання мови, є орфографічна і пунктуаційна зіркість: уміння бачити в тексті особливості графічної форми слова, помічати пунктуаційні знаки у простих випадках, усвідомлювати їх роль у реченні, а також уміння самостійно виправляти допущені помилки, зіставляючи написане зі зразком. Це уміння формується у процесі виконання школярами системи відповідних вправ на списування, різних видів навчальних диктантів, у роботі над помилками.

Орфографічна грамотність як частина загальної мовної культури складається внаслідок вивчення теорії, свідомого засвоєння правописних правил і проведення системи тренувальних вправ, що забезпечують вироблення необхідних умінь і навичок.

Розвиток орфографічної пильності		
необхідні дії		
вироблення в учнів загальнолінгвістичних умінь (визначати наголошені – ненаголошені склади, розрізняти глухі і дзвінкі приголосні, розбирати слова за будовою, розрізняти частини мови, члени речення тощо)	зіставлення фактів літературної мови і деформованої	ознайомлення школярів із характерними ознаками орфограм

Навчання орфографії сприятиме виробленню у школярів міцних орфографічних навичок, якщо при формуванні їх дотримуватися таких етапів навчальної роботи:

Етапи роботи процесу формування орфографічної навички				
Визначення орфограми	правило: відповідна мотивація орфограми	Послідовне виконання орфографічних операцій, зумовлених вибором нормативного написання	Комплексне використання різновидової навчальної діяльності, спрямованої на практичне застосування орфографічних знань	Корекція орфографічних умінь і навичок

(за [1]).

Для ознайомлення та закріплення будь-якої орфографії у початковій школі використовують різні методи, але один із найчастіших – це вправи. Зважаючи на етапність процесу вироблення орфографічної навички, подають таку класифікацію вправ:

Класифікація орфографічних вправ (залежно від етапу процесу вироблення орфографічної навички)		
вправи на розпізнавання орфограми	вправи на часткове застосування правила	вправи на повне застосування правила

Правописні вправи на уроці мають бути різноманітними, однак при цьому обов'язково враховується лінгвістичний характер виучуваного орфографічного матеріалу, тобто відповідність вправ природі орфограми. Наприклад, засвоєння фонетичних написань буде успішнішим, якщо переважатимуть слухові вправи.

Виробленню стійких орфографічних навичок сприяють такі умови:

Умови вироблення орфографічних навичок		
знання орфографічних правил і схеми застосування їх	уміння виконувати орфографічний розбір	запровадження різноманітних вправ, спрямованих на відпрацювання вміння використовувати правила на практиці

Вирішуючи питання про роботу над формуванням у школярів молодшого шкільного віку орфографічних навичок, учитель повинен передусім пам'ятати: «повноцінній реалізації комунікативної функції мови сприяє унормованість її правопису» [3, с. 276].

Список використаних джерел

1. Методи і прийоми навчання орфографії на уроках української мови: компетентнісний вимір URL: https://lib.iitta.gov.ua/725848/1/Монографія_Мовна%20особистість_Острог-79-86.pdf
2. Методика вивчення української мови в школі / О. М. Біляєв, В. Я. Мельничайко, М. І. Пентиліук, Г. Р. Передрій, Л. П. Рожило. Київ : Рад. школа, 1987. 364 с.
3. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник / за ред. М.С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010. 364 с.

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра слов'янського мовознавства

Науково-методичне видання

**Актуальні питання
слов'янського мовознавства**

Випуск XIX

*Здано до набору 31.11.2024. Підписано до друку 15.12.2024
Папір офісний. Гарнітура «Таймс». Ум. друк. арк. 4,94.
Обл.-вид. арк. 4,56. Тираж 300 прим.*

Актуальні питання слов'янського мовознавства / відп. ред. О.О. Ілясов. Вип. XIX. Одеса : Homeless Publishing, 2024. 169 с.

У збірнику вміщені статті з широкого кола лінгвістичних та методичних проблем славістики: з питань історії та теорії слов'янських мов, методики викладання дисциплін славістичного та лінгвістичного циклу.

Для викладачів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

ББК 81.41я43
УДК 808.1 (082)